

Stadswandeling „Strohdorf“ Neheim

Baukultur
ARNSBERG

Historische wandeling

Arnsberg-Neheim

Neheim wordt voor het eerst in het jaar 1202 in een oorkonde vermeld. Graaf Gottfried III v. Arnsberg liet de plaats in 1263 bevestigen. Op 25 juli 1358 verleende de Graaf Gottfried IV v. Arnsberg de stadsrechten aan Neheim.

Op hoge leeftijd nam Gottfried de beslissing zijn omvangrijke goederen te verkopen of te schenken. Het feit dat er uit zijn huwelijk met Anna van Cleve geen kinderen voortkwamen bekrachtigde zijn beslissing. Hij verkocht zijn graafschap aan het aartsstift Keulen en schonk aan de stad een 925 morgen groot bos, het huidige stadswoud. Hij is de enige niet-kerkelijke vorst die in de Keulse dom is begraven. Het Neheimer burchtgeheel verliep over een lengte van 600 m van de noordelijke tot de zuidwestelijke c.q. zuidelijke rand van de stad en omvatte de burchthuizen Schüngel, Freseken, Gransau en het Drostenhof. Aan de zuidwestelijke hoek van de stad lag de gravenlater keurvorstelijke landburcht. De verschrikkelijke stadsbrand van 1807 had Neheim bijna volledig vernield. Vandaag zijn er als enige getuigen uit de tijd vóór 1807 nog de omgebouwde adelszetels Gransau en Freseken, alsook het Drostenhof en een tiental burgerlijke kleine huizen.

Sinds de jaren 1830 vestigden zich de eerste bedrijven in de metaalsector. In de loop van de tijd specialiseerden de ondernemers zich steeds meer op de productie van lampen. De lokale lampenindustrie bezorgde aan de stad Neheim-Hüsten wereldfaam als „Stad van de lampen“. Rond de „Sauerländer Dom“, bevindt zich de levendige winkelstad Neheim. De moderne, uitgestrekte winkelzone en de veel bezochte wekelijkse markt zijn trekpleisters voor de hele regio.

Voormalige synagoog

1876 onder de voorzitter en de mede-oprichter van de Jägerverein Neheim 1834 e. V. en ereburger van de stad, Noa(h) Wolff, opgericht. Plundering van de synagoog tijdens de novemberpogrom 1938.

Na WO II gebruikt als magazijn 1984 volledig gerenoveerd en 2001 door de Jägerverein aangekocht, sindsdien cultureel centrum van de vereniging.

1

„Fresekenhof“

In de 1360-jaren als versterking van de burcht Neheim op de stadsmuur opgericht. 1377 aan de Burgmann Wilhelm Freseken als burchtleen overgedragen.

In de 17e eeuw overgedragen aan de familie von Boeninghausen. Nog te zien aan de ingangsevel zijn de initialen en het jaar van overlijden (1680) van Ferdinand Lothar van Boeninghausen

1802 tot 1893 zetel van het gerecht, sinds 1980 eigendom van de stad Arnsberg. Rond 1820 verbouwing van het pand in de tegenwoordige classicistische stijl.

2

„Burghaus Gransau“

Als deel van de bevestigingslijn van de burcht Neheim hoorde het burghanshof Gransau tot de laatmiddeleeuwse verdedigingshoven. De massief gebouwde begane grond dateert uit de 17e eeuw; is echter in het centrum duidelijk ouder. In de 15e en 16e eeuw was het hof in het bezit van de erfdrosten van Fürstenberg en sinds 1763 in privé-bezit.

3

„Drostenhof“

Vroeger één van vier burchtmanshuizen die als een bolwerk de stadsmuur uitstaken.

Rond 1700 statig vakwerkhuis op een natuurstenen gepleisterde sokkel opgericht. Ambtszetel van de Neheimer drosten en vermoedelijk het geboortehuis van Wilhelm van Fürstenberg (Landmeester van de Duitse Orde in Lijfland in de 16e eeuw).

Van 1931 tot 1963 als volksbibliotheek van Neheim-Hüsten in gebruik en voormalig documentatie- en cultuurcentrum van de Litouw Duitsers tot 1999.

4

„Kath. Pfarrkirche St. Johannes Baptist“

De parochiekerk, wegens zijn opvallende hoogte ook „Sauerländer Dom“ genoemd, werd tussen 1892 en 1913 op de grondvesten van een voorgangerskerk opgericht. De hoofdtoren van het in neomaanse stijl opgerichte bouwwerk heeft, het vijf meter hoge kruis inbegrepen, een imposante totale hoogte van 83 m. De zijtorens hebben een hoogte van respectievelijk 41 m. De lengte van de kerk bedraagt 67 m en vrije hoogte is 20,5 m. Het veelvormige grote bouwwerk is met schalei en metaal bedekt. De oorspronkelijke klokken werden vernietigd in WO I. Vijf altaren zijn in de bouwperiode ontstaan. In de gewelfzwicken van de altaarruimte zijn resten van een oude muurschildering bewaard. De stenen westelijke galerij wordt door marmeren zuilen gesteund. De indrukwekkende parochiekerk, die het beeld van de stad Neheim sterk beïnvloedt, heeft een van de grootste orgels van Duitsland en biedt plaats aan ca. 3.500 zittende/staande personen.

5

Deze brochure is ontstaan in de context van ExWoSt-Modellvorhaben „Sauerland-Baukultur | Strategien für den Tourismus“ www.sauerland-baukultur.de

Foto's: Jörg Hempel
Foto voormalig poststation: Boris Golz

Lay-out en vorm:
i-dexe werbung-design GmbH

Bronnen:
Die Baudenkmäler der Stadt Arnsberg

Regelmatige stadswandelingen telkens op de 1e zaterdag in de maand van begin april tot begin oktober. Start om 14.00 uur vanaf Fresenhof/Burgstraße. Individuele rondleidingen kunnen op navraag bij:
Verkehrsverein Arnsberg e.V. geboekt worden.

Uitgever:

Verkehrsverein Arnsberg e.V.
Neumarkt 6 · 59821 Arnsberg
Telefoon 02931 - 40 55
Telefax 02931 - 1 23 31
info@arnsberg-info.de
www.arnsberg-info.de

VERKEHRSVEREIN
ARNSBURG e.v.

Stadswandeling „Strohdorf“ Neheim

“Mendener Straße”

De Mendener Straße leidde reeds in de historische periode naar de stadspoort tussen het Schüngel-sche burchthuis en het Fresekenhof en verder over de Ruhrbrug (Ohlbrücke) in de richting van de stad Menden.

6

“Christuskirche”

De als monument beschermde Christuskerk is de oudste kerk in Neheim. Het gaat om een in de jaren 1860 tot 1862 opgericht neogotisch bouwwerk met drie schepen. De in het midden, boven het ingangsportaal opgerichte toren heeft een torenklok en een zeshoekig, kegelvormig dak dat uit de vorm van de schaft ontstaat.

Boven de ingang bevindt zich een uniek neogotisch spitsboograam met maatwerk-twee driepassen, één vierpas uit groene zandsteen.

8

Vroeger “Poststation”

Na 1807 van Rentmeister Reinold als halveschilddak met drie assen in vakwerkconstructie op een sokkel van breuksteen opgericht. Vanaf 1867 in gebruik als poststation met postiljon en twee paarden (laatste post met paarden op 31.10.1927).

10

“Burgstraße”

Aan deze straat lagen middeleeuwse burchtmanshuizen (Drostenhof, Gransauhof) voor de stadsbevestiging. Aan de zuidelijke kant wordt de vroegere burcht van de Graven v. Arnsberg vermoed.

7

“Gransauplatz”

Na 1807 als „Neumarkt” ontstaan, later getooid met een ruitersstandbeeld van Keizer Wilhelm I. Het monument in de oorlogstijd ingesmolten. Sinds 1989 wordt de plaats door de „Hoedeherdersfontein” van de beeldhouwer Wolfgang Kreutter (1924-1989) uit Bad Berleburg gesierd.

9

„Möhneforte”

In de buurt van de straat „Möhneforte” stond vroeger de Möhnepoort waardoor de mensen ten allentijde van de stad Werl komend de stad inkwamen. Hier bevond zich ook de historische overgang over de rivier.

11

